

SIROGOJNO ČUVAR TRADICIJE

Zajedno sa Stopića pećinom i vodopadom Gostilje, ovo selo je omiljeno mesto na Zlatiboru, gde srpsko nasleđe i divna priroda čine idealan spoj. To je i najlepši način da provedete dan ili vikend daleko od gužve i buke

TEKST Nataša Vuković,
„Natania Travel“

FOTO Shutterstock, Nataša Vuković, „Natania Travel“, Nebojša Babić

Siroganj se prvi put pominje u turskom defteru iz 1560. godine, a njegov veliki razvoj usledio je tek 1924. posle osnivanja Zemljoradničke zadruge.

Prve seoske kuće iz zlatiborskog kraja prenete su ovamo u letu 1980. godine, a muzej je zvanično osnovan 30. jula 1992. Danas se u našem jedinom muzeju pod vedrim nebom može videti više od 50 kuća s raznim artefaktima, koje predstavljaju deo srpskog nasleđa i specifičnu arhitekturu dinarskog kraja nastalu u 19. i 20. veku.

Kako stići do Sirogojna

Etno-selo Sirogojno nalazi se u istočnom delu Zlatibora, udaljeno je 23 km od njegovog turističkog centra i pripada Čajetinskom okrugu. Do njega stižete auto-putem iz Užica, a u selu Mačkat skrećete na lokalni put za sela Rožanstva i Sirogojno. Takođe, do njih vodi put iz centra Zlatibora.

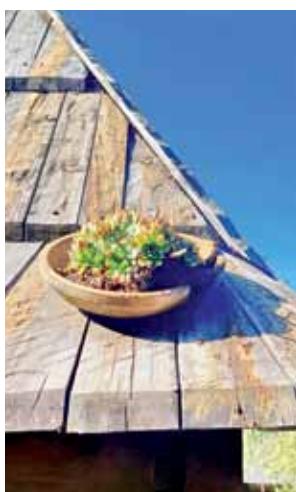

NADALEKO ČUVENI DŽEMPERI

Kada se spomene Sirogojno, prvo se pomisli na debele vunene džempere. Priča datira iz 1963. godine kada je osnovana zanatska radionica u okviru Zemljoradničke zadruge. Modna kreatorka Dobrila Vasiljević Smiljanic zajedno sa skoro 2.500 ženama iz zlatiborskog kraja otpočela je proizvodnju ručno pletenih džempera od sirove ovčje vune. Prodavali su se širom nekadašnje Jugoslavije i Evrope i bili višestruko nagrađivani u modnoj industriji. U njihovu čast 2008. godine otvoren je Muzej pletilja, ispred kojeg se nalazi statua pletilje.

ŠTA SVE OBIĆI?

Kada kročite u etno-kompleks, prvo ćete ugledati Crkvu Svetih apostola Petra i Pavla, podignutu 1764. godine. Na zidovima su ispisana imena poginulih vojnika iz ovog kraja, poginulih u Prvom svetskom ratu. Stalna postavka obuhvata dva seoska domaćinstva s pratećim objektima i adaptirane kuće za smeštaj turista.

Čuvarkuća na krovu

U toku 19. i 20. veka porodice su imalepo 20, ponekad i 50 članova. Stanovale su u glavnoj kući i manjim vajatima oko nje. Glavna kuća je dinarska brvnara pravougaone osnove i kamenog temelja. Krov je četverostran, visok i strm, s otvorima za dim i odžakom na sredini. Naravno, tu je i čuvarkuća, da zaštiti ukućane. Prva kuća eksponat potiče iz 1882. godine, a druga

RADNO VРЕME I CENA УЛАЗНИЦА

Staro selo Sirogojno je otvoreno preko cele godine: od aprila do oktobra, od 9 do 19 sati, a od novembra do marta, od 9 do 16. Cena ulaznice je 200 dinara za odrasle i 150 dinara za grupe i organizovane školske posete. Porodična karta košta 500 dinara, dok je za decu do sedam godina ulaz besplatan. Možete kupiti i kombinovanu kartu na online platformi „Visit Serbia“ i običi Stopića pećinu i vodopad Gostilje.

iz 1891. Nasred kuhinje se nalazi ognjište gde se spremala hrana za celu porodicu. Soba je najtoplij deo kuće zbog glinene peći s keramičkim loncima. U njoj su obično spavali najstariji članovi porodice i mala deca, a oko nje su raspoređeni vajati i prateći objekti.

Vajat s tremom i krstom

Vajat je manja i skromno nameštena kuća, koja se obično gradila za svakog oženjenog sina i njegovu porodicu. Prvi je vajat iz 1890. godine, koji ima trem za zaštitu od kiše i vetra. U blizini se nalazi i vajat iz 1845. i to je najstarija kuća u muzeju. Na krovu se nalaze dva krsta, postavljena radi zaštite novorođenčadi od prerane smrti. U kamenom temelju kuće smešten je podrum.

Mlekara, kačara, košnice, koliba...

Mlekara se nalazila blizu glavne kuće. Iz higijenskih razloga, samo jedna žena iz porodice mogla je da vodi brigu o muži i pravljenju sira i kajmaka. **Kačara** se obično nalazila u blizini bašte i šljivika. Proizvodnja i trgovina šljivovicom razvijena je krajem 19. veka, a znamo da je rakija važan deo srpskih običaja i kulture. Pored kuća se nalaze pekara, ambar i kokošnjac. Med se od davnina koristio i kao hrana i kao lek. Stara srpska reč za med je ulje i

od nje potiče naziv uljanik za natkrivenu policu s **košnicama**.

Koliba ili prodavnica duvana datira iz 1916. godine. Krajem 19. veka razvijena je i proizvodnja duvana, s tim što je za prodaju trebalo imati dozvolu Kraljevine Jugoslavije.

RAZVOJ ZANATA

Zlatiborci su nekada znali čak 40 zanata. Uglavnom su bili poznati kao proizvođači luča i katrana, zatim stolari, tesari i kovači, konjušari, vodeničari i opančari, a žene kao pletilje i vezilje. Radijnice i pomoćne zgrade uvek su bile građene odvojeno od ostatke domaćinstva, a činile su ih bačvare, šupe za sušenje šljiva, stale i obori.

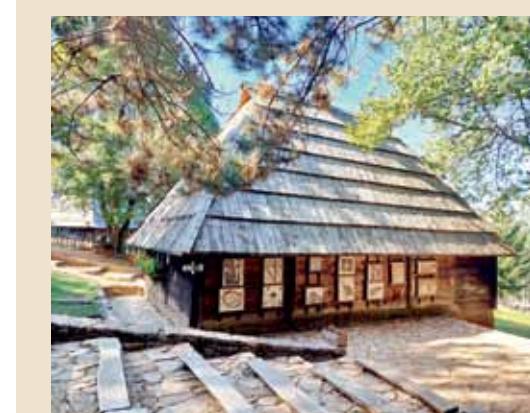
STARА ŠKOLA

Za vreme turske vladavine u tadašnjoj Srbiji postojale su samo turske osnovne i srednje škole, poznate kao medrese. Srpsku decu su podučavali sveštenici ili su učila po manastirima. Samo su deca iz bogatih, kneževskih i trgovačkih porodica imala privatno obrazovanje. Na primer, u Zlatiborskom okrugu su

► BRVNARE ZA TURISTE I SEMINARE

U jednoj od adaptiranih kuća nalazi se prodavnica u kojoj možete kupiti domaće rukotvorine i biljne proizvode, dok se u drugoj većoj kući održavaju razni seminari, izložbe,

pozorišne predstave i koncerti. Ispred nje je podignuta letnja pozornica za priredbe na otvorenom.

Sedam brvnara je prilagođeno za smeštaj učesnika programa, ali svako može da rezerviše ove zanimljive drvene apartmane i uživa u kombinaciji tradicionalnog i modernog smeštaja. Brvnare ukrašene cvećem izgledaju veoma romantično, a zimi deluju kao da ste zakorčili u zimsku bajku.

Ako imate vremena, napravite pauzu i uživajte u ukusnoj hrani zlatiborskog kraja. Probajte čuveni sir i kajmak, razne pite, pršutu, jagneće pečenje i prebranac, uz koje se odlično slažu rakija, čajevi od planinskog bilja i prirodni sokovi.